

Cerkev sv. Cirila in Metoda

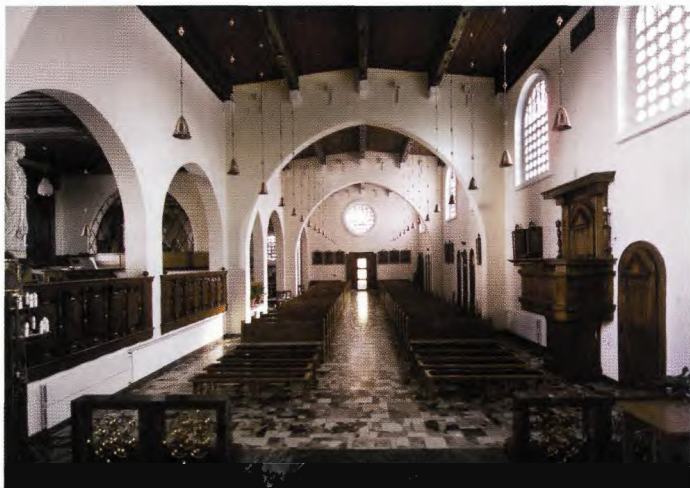
<i>EŠD</i>	1981
<i>kraj</i>	Ljubljana, Bežigrad
<i>leto načrta in leto dokončanja</i>	po načrtih iz let 1933–1934 zgrajena 1958–1960
<i>odgovorna konservatorica</i>	Mojca Arh Kos

Cerkev sv. Cirila in Metoda je rezultat večdesetletnega urbanišičnega načrtovanja arhitekta Jožeta Plečnika in razvoja severnega dela Ljubljane. Po predelanih načrtih prizidka, tj. prvotne cerkve sv. Cirila in Metoda, ki se je po Plečnikovih načrtih in nadzoru zidala med letoma 1933 in 1944 k cerkvi sv. Krištofa, je arhitekt Anton Bitenc leta 1958 vodil novo zidavo današnje cerkve sv. Cirila in Metoda na lokaciji ob današnji Küzmičevi ulici za Bežigradom.

Prvotno cerkev sv. Cirila in Metoda je za potrebe nove župnije Plečnik načrtoval ob stari pokopališki cerkvi sv. Krištofa. Ob staro baročno cerkvico z zvonikom je postavil prizidavo cerkve na os tedanje in sedanje Dunajske ceste, kot povsem moderno štiripolno strukturo, tako da je med staro in novo cerkvijo nastala trikotna zajeda.

Severno steno stare ladje je prebil z arkadami, v trikotnik namestil kapelo Žalostne Matere božje in pevski kor v njeno os. Iz kapele so se v novo cerkveno ladjo odpirale arkade. Cerkev sv. Cirila in Metoda, katere prostorska zasnova je kazala profani značaj prostora, je bila sestavljena iz štirih povsem enakih delov. V prednjem delu je bil nameščen oltar, preostali trije deli pa so sestavljali ladjo. Prečne delilne opore so predstavljali rahlo zašiljeni arkadni loki. Cerkev je bila krita s plitvo dvokapnico na masivnih vzdolžnih lesenih tramovih. Motiv odprtega ostrešja in velika masivna polkrožno zaključena okna, po dve na polo, so cerkvi dajali starokrščanski videz.

.....
Pevski kor je dvignjen od tal in postavljen ob bok k ladji cerkve.

Lestenev v cerkvi sv. Cirila
in Metoda.

Lokacijo cerkve je pred smrtjo leta 1957 zakoličil Plečnik. Anton Bitenc je v zasnovi prenesel in z gradnjo poustvaril podobo prvotne cerkve. Po načrtih Bitenca je bil leta 1960 zgrajen zvonik z dvorano ter urejen zunanji parkovni del. Arhitektura zvonika povzema modernistično obliko, za tisti čas značilno za gradnjo stolpnic, a zvonik po tedanjih predpisih ni smel biti višji od okoliških hiš.

Tudi sama zunanost cerkve ne daje vtisa sakralne stavbe, značaj sakralnega objekta izkazujejo na zunanjščini predvsem likovni elementi na fasadah. Tudi notranost cerkve je nenavadna, a hkrati tako značilna za Plečnikovo ustvarjanje arhitekturne celote cerkvenih prostorov.

Prostor pevskega kora je dvignjen od tal ladje cerkve in postavljen ob bok k ladji. V talnem nivoju ladje cerkve je ob kora oddeljen stranski kapelni prostor s prenesenimi elementi notranje opreme iz prve cerkve sv. Cirila in Metoda (glavni in stranski oltar sv. Jožefa iz leta 1945, stebri Brezjanske Marije iz leta 1948, opremo kora in orgle je Plečnik oblikoval leta 1935 in prižnico leta 1944, baročnemu oltarju iz cerkve sv. Krištofa in postajam križevega pota pa je dodal nove okvirje).

Na zahodni steni ladje je dvoje vrat, in šele ko jih odpreš, ugotoviš, da so ta vrata vhod v spovednici, nameščeni kar v zidu. Na južni steni ladje so osno umeščena vrata, za katerimi pričakuješ izhod iz cerkve, vendar sta tu krstilnica in kapela.

Kot navajajo viri Župnije Ljubljana Bežigrad, naj bi bila cerkev sv. Cirila in Metoda skupaj s staro cerkvijo sv. Krištofa spominska cerkev za vse pokojne, ki počivajo pri sv. Krištofu. Tak pomen ji je dal Plečnik že s tem, da je na zunanje stene vzdikal nagrobnike, ki so ostali po preselitvi pokopališča k sv. Križu na Žalah. Mnogi Ljubljančani so dali napisati imena svojih rajnih ali še živečih na marmornate plošče, ki so po navodilih Plečnika danes pritrjene na stenah prezbiterija današnje cerkve sv. Cirila in Metoda. Obe cerkvi sta bili ob gradnji Gospodarskega razstavišča porušeni.

Cerkev sv. Cirila in Metoda je primer novogradnje cerkve v letih 1956-1960, pri kateri je Anton Bitenc upošteval izvirno podobo Plečnikove cerkve s preneseno izvirno notranjo opremo. Cerkev

hkrati predstavlja zanimiv konservatorski pristop v smislu ohranitve in rekonstrukcije izvornih načrtov ter notranje podobe cerkve.

MOJCA ARH KOS

fotografiji: **DAMJAN PRELOVŠEK**

Literatura in viri

Arhiv ZVKDS, OE Ljubljana.

Nadškofijski arhiv Ljubljana.

RAZBORČAN, REGALAT; KREČIČ, PETER; KREFT, SABINA. *Naš Bežigrad*, Ljubljana
1995.